

Weinig mensen sociaal aan de kant

Tevredenheid over de kwaliteit van relaties

- Hoge frequentie van contact met familie en vrienden
- Jongeren spreken of schrijven hun vrienden elke week

Drie op de tien geven informele hulp

- Aandeel dat informele hulp geeft vrijwel gelijk gebleven
- Informele hulp meest door deeltijdwerkers

Meerderheid vindt buurt prettig

- Burencontact licht afgenomen
- Veel mensen kunnen bij hun buren terecht

Bijna de helft als vrijwilliger actief

- Aandeel vrijwilligers stabiel
- Meeste animo voor deelname aan activiteiten voor de sportclub

Meeste mensen hebben vertrouwen in anderen

- Sociaal vertrouwen toegenomen
- Weinig vertrouwen onder lager opgeleiden

Mensen die veel contacten hebben met anderen zijn doorgaans tevredener met hun leven. Deze contacten helpen hen bovendien om doelen te bereiken, zoals succes op de arbeidsmarkt, sociale waardering of een goede gezondheid.

De frequentie van de sociale contacten – met familie, buren en vrienden – is hoog. Negen op de tien Nederlanders zeggen dan ook dat zij bij anderen terecht kunnen. Niet meer dan 2 tot 3 procent voelt zich sociaal geïsoleerd.

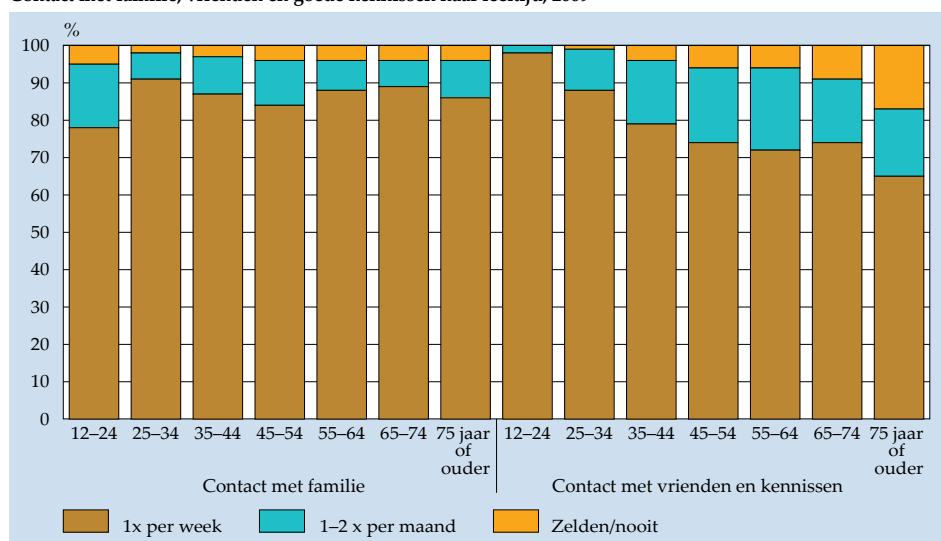
1. Tevredenheid over de kwaliteit van relaties

- Hoge frequentie van contact met familie en vrienden
- Jongeren spreken of schrijven hun vrienden elke week

De meeste mensen hebben frequent contact met hun familie en vrienden. De meesten (86 procent) hebben wekelijks een ontmoeting of hebben schriftelijk of telefonisch contact met familie buiten het eigen gezin. Voor vrienden of echt goede kennissen is dat percentage 80. Slechts weinig mensen staan sociaal aan de kant: niet meer dan één procent van de Nederlanders heeft zelden of nooit contacten, noch met familie, noch met vrienden. Tussen 1997 en 2005 is het aandeel mensen dat wekelijks familie- of vriendencontact heeft licht toegenomen. Sindsdien is dit aandeel onveranderd gebleven.

Familiecontacten worden vooral onderhouden door vrouwen. In 2009 had 89 procent van hen wekelijks contact met familie, tegenover 82 procent van de mannen. Jongeren, die vaak nog thuis wonen, hebben wat minder vaak contact met familie buiten het eigen gezin. Zij hebben echter vaker contact met vrienden. Vrijwel alle jongeren zien, spreken of schrijven hun vrienden elke week. Met de leeftijd neemt het vriendencontact af. Van de 75-plussers heeft nog maar twee derde wekelijks contact met vrienden. Zo'n 15 procent heeft minder dan één keer per maand of zelfs nooit contact. Omdat zij vaak nog wel contact hebben met familie, zijn er ook onder deze ouderen maar weinigen die vrijwel geen sociale contacten hebben. Toch heeft bijna 7 procent niet elke week contact met vrienden of familie. Dit geldt echter ook voor mensen die jonger zijn. In 2009 gaat het in totaal om 4 procent van alle Nederlanders.

Contact met familie, vrienden en goede kennissen naar leeftijd, 2009

Gezien de frequentie van de sociale contacten is het niet verwonderlijk dat rond de 90 procent zegt dat zij mensen hebben bij wie ze terecht kunnen, waarmee ze kunnen praten en die hen echt begrijpen. Niet meer dan 2 tot 3 procent voelt zich sociaal geïsoleerd. Liefst 90 procent van de mensen is dan ook (zeer) tevreden met hun vrienden en kennissen. Wel vindt ruim een derde van alle personen hun sociale contacten (soms) oppervlakkig.

2. Drie op de tien geven informele hulp

- Aandeel dat informele hulp geeft vrijwel gelijk gebleven
- Informele hulp meest door deeltijdwerkers

Binnen netwerken kunnen mensen bij elkaar terecht voor hulp en steun. Het aandeel dat buiten organisaties om hulp biedt aan anderen lag in 2008 op ongeveer hetzelfde niveau als in 2007: drie op de tien volwassenen gaven informele hulp aan mensen buiten het eigen huishouden, aan zieken, familie, vrienden, burens of kennissen. In 1997 lag dit percentage ook op zo'n 30 procent.

Vrouwen geven vaker dan mannen informele hulp. Ook mensen van middelbare leeftijd zetten zich relatief vaak in voor anderen. Van de mensen vanaf 45 jaar geeft een kleine 35 procent dergelijke hulp. Dat percentage is 40 onder 55- tot 65-jarigen. Vooral op deze leeftijden is het verschil in gegeven hulp tussen mannen en vrouwen groot.

Of mensen informele hulp geven, hangt nauwelijks samen met opleidingsniveau of herkomst. Van de autochtonen, allochtonen, hoog- en laagopgeleiden geeft zo'n 30 procent dit soort hulp. Wel doen mensen met alleen basisonderwijs dit minder vaak.

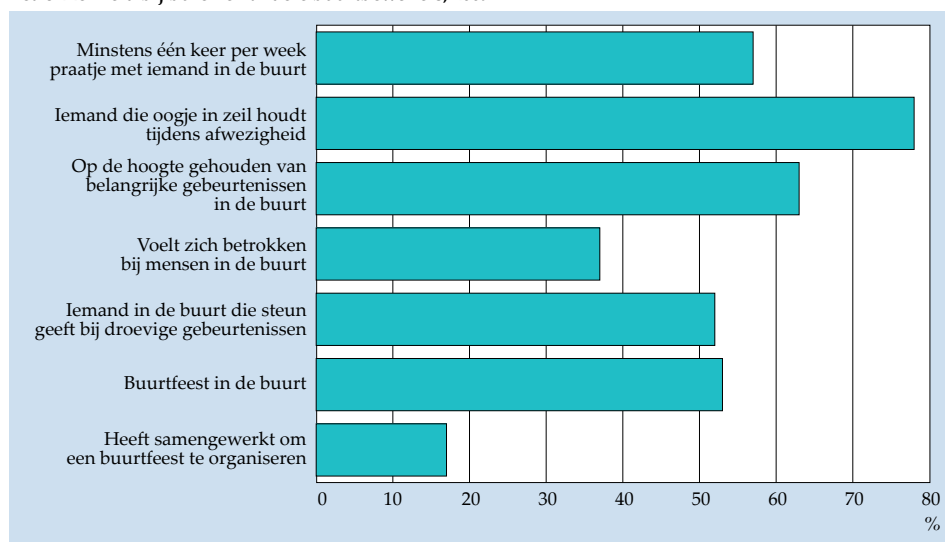
Mensen die een kleine deeltijdbaan (tot 20 uur per week) hebben of niet werken geven vaker informele hulp dan voltijders en mensen met een grote deeltijdbaan (vanaf 28 uur per week). In deze banen zijn het relatief vaak vrouwen die hulp geven. Van de mensen met een grote deeltijdbaan of een voltijdbaan geeft echter nog altijd ruim een kwart informele hulp. Ook dan zijn het naar verhouding vaker vrouwen dan mannen die zich op deze manier inzetten voor anderen.

3. Meerderheid vindt buurt prettig

- Burencontact licht afgenomen
- Veel mensen kunnen bij hun burens terecht

Behalve met familie en vrienden kunnen ook contacten met burens waardevol en nuttig zijn. Deze contacten kunnen bovendien bijdragen aan de sociale samenhang in de buurt

Betrokkenheid bij buren en andere buurtbewoners, 2009

en daarmee tot een prettigere woonomgeving. Ruim de helft van de mensen heeft regelmatig contact met buren. Iets meer dan 40 procent zegt bovendien vaak contact met andere buurtgenoten te hebben. Toch is het aandeel dat elke week contact met buren heeft de laatste jaren licht afgenomen.

Jongeren hebben doorgaans minder contact met de buren dan ouderen. Het aandeel dat wekelijks burencontact heeft is met ruim driekwart vooral hoog onder de 65- tot 75-jarigen. Maar ook 35- tot 45-jarigen hebben zulke contacten vaak, met name als zij minderjarige kinderen hebben.

De contacten die buren met elkaar hebben gaan vaak verder dan een groet op straat. Ruim 55 procent maakt minstens eens per week een praatje met iemand in de buurt. Liefst zo'n 80 procent kan meestal of bijna altijd bij iemand in de buurt terecht om een oogje in het zeil te houden bij afwezigheid, om de planten water te geven of om een huisdier te verzorgen. Ongeveer de helft kan ook bij buren terecht voor steun bij droevige gebeurtenissen en meer dan zes op de tien worden door iemand uit de buurt op de hoogte gehouden van belangrijke gebeurtenissen in de buurt. Hoewel ruim de helft in een buurt woont waar buurtfeesten georganiseerd worden, gaat maar de helft daarvan daar altijd of meestal wel naartoe. Ruim 15 procent van de mensen is bij de organisatie van dit soort activiteiten betrokken.

4. *Bijna de helft als vrijwilliger actief*

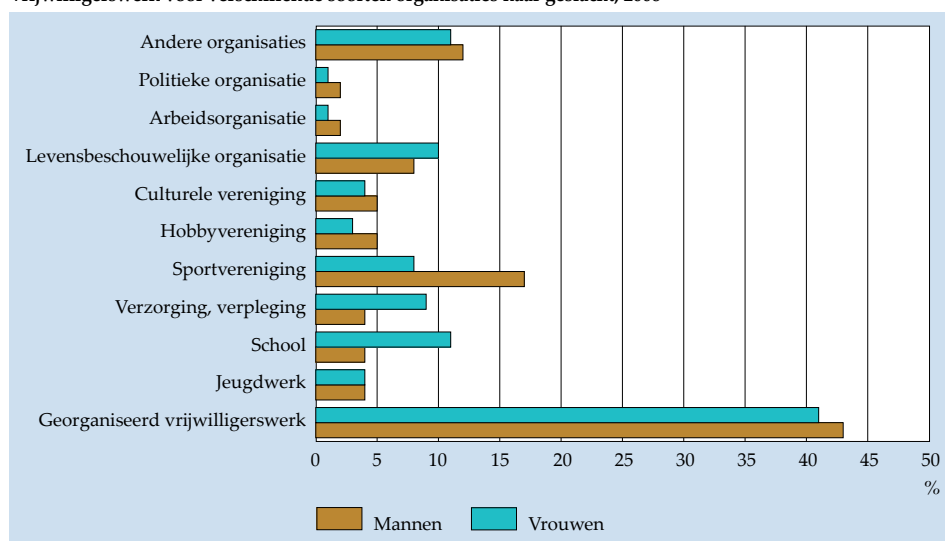
- Aandeel vrijwilligers stabiel
- Meeste animo voor deelname aan activiteiten voor de sportclub

Veel mensen zijn lid van een club of vereniging. In 2006 ging het nog om zo'n 85 procent. Een kleine 45 procent van de mensen doet ook minstens een keer per maand mee aan een activiteit van zo'n club. Het zijn vooral jongeren die dat doen. Van de 12- tot 18-jarigen doet twee derde maandelijks mee aan een activiteit. Het gaat daarbij vaak om activiteiten voor een sportclub. Hiervan was in 2008 zo'n 30 procent lid. Van de jongeren van 18 tot 25 jaar was zelfs 45 procent lid. Ook ouderen doen nog veel mee aan verenigingsactiviteiten. Zij zijn juist relatief vaak lid van hobbyverenigingen.

Mensen kunnen ook als vrijwilliger actief zijn voor organisaties en verenigingen. In 2008 zette 42 procent van de 18-plussers zich daarvoor in een jaar minstens één keer onbetaald in. Dit aandeel is al ruim tien jaar stabiel. Het vaakst zetten mensen zich in voor sportverenigingen. Dit doet, door de jaren heen, rond de 13 procent. Daarnaast zijn veel vrijwilligers actief in de verzorging, voor school en voor levensbeschouwelijke organisaties. In elk van deze sectoren doet rond de 8 procent van de volwassenen wel eens vrijwilligerswerk. Daarbij geldt dat mannen zich eerder voor sportorganisaties inzetten, terwijl vrouwen vaker actief zijn in de verzorging of voor school. In deze laatste groep gaat het bovendien voornamelijk om mensen met kinderen. Minder animo is er voor vrijwilligerswerk voor de vakbond of een politieke partij. Dit doet niet meer dan 2 procent.

Het doen van vrijwilligerswerk hangt sterk samen met het opleidingsniveau. Van de hoogopgeleiden is ruim de helft in een jaar minstens één keer actief geweest voor een organisatie of vereniging. Van de personen met een lager opleidingsniveau is dat een derde. Relatief laag (27 procent) is het aandeel vrijwilligers onder niet-westerse allochtonen. Dit beeld, dat niet-westerse allochtonen relatief weinig actief zijn voor organisaties, is de afgelopen tien jaar niet wezenlijk veranderd.

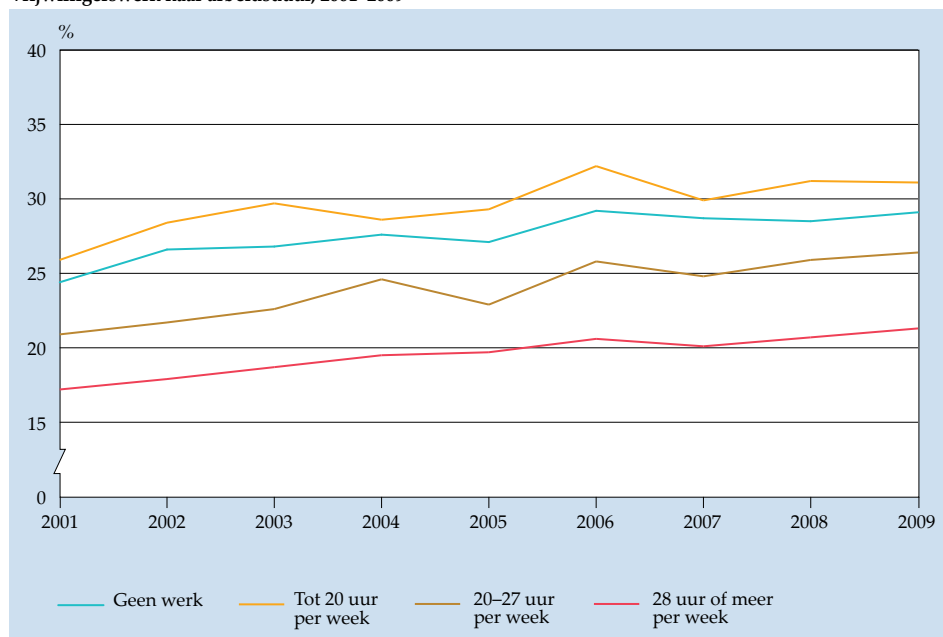
Vrijwilligerswerk voor verschillende soorten organisaties naar geslacht, 2008

Mensen met een kleine baan relatief vaak vrijwilliger

Het aandeel vrijwilligers is groter naarmate mensen minder tijd besteden aan betaalde arbeid. Werkenden met een kleine deeltijdbaai zijn het vaakst actief als vrijwilliger, zelfs vaker dan niet-werkenden. Onder voltijders en mensen met een grote deeltijdbaai (28 uur of meer per week) is dit aandeel door de jaren heen het laagst. In 2009 ging het om ruim een vijfde van de volwassenen. Van de mensen die niet werken of minder dan 12 uur per week werken, is het aandeel vrijwilligers vooral groot onder degenen die geen betaalde arbeid willen of kunnen doen vanwege zorgtaken (36 procent) of omdat zij met pensioen zijn (38 procent).

Vrijwilligerswerk naar arbeidsduur, 2001–2009

5. Meeste mensen hebben vertrouwen in anderen

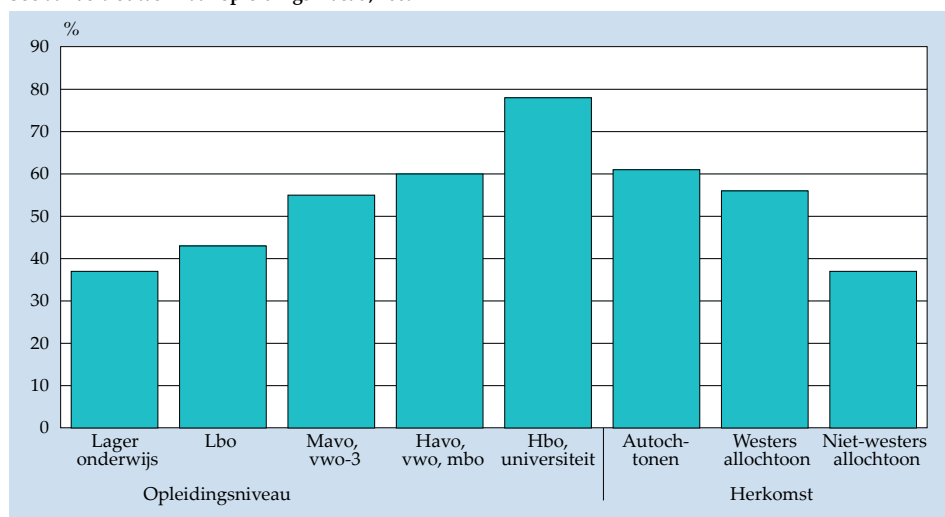
- Sociaal vertrouwen toegenomen
- Weinig vertrouwen onder lager opgeleiden

Vertrouwen in andere mensen wordt vaak gezien als het cement van de samenleving. Het is een belangrijke voorwaarde voor mensen om met elkaar in contact te komen en om te handelen in het belang van de groep of gemeenschap. Omgekeerd kunnen sociale contacten ook vertrouwen genereren. De laatste tijd wordt vaak gesteld dat dit vertrouwen is

afgenomen en dat Nederland is veranderd van een *high-trust* samenleving in een *low-trust* samenleving (Meurs, 2008; SER, 2009).

Het sociale vertrouwen is in de periode 2002–2008 echter eerder licht toegenomen. In 2008 zeggen meer mensen dan in 2002 dat andere mensen eerder wel te vertrouwen zijn dan dat zij vinden dat je voorzichtig moet zijn in de omgang met anderen. Het aandeel dat een 6 of hoger scoort op een schaal van 0 ('Je kunt niet voorzichtig genoeg zijn') tot 10 ('Andere mensen zijn te vertrouwen') is gegroeid van 58 procent in 2002 tot 64 procent in 2008.

Sociaal vertrouwen naar opleidingsniveau, 2009

Bron: POLS.

Vooraf hoogopgeleiden vinden andere mensen meestal wel te vertrouwen. In 2009 ging het in deze groep om bijna 80 procent, tegenover gemiddeld iets meer dan 40 procent van de laagopgeleiden. Van degenen met alleen basisonderwijs vindt 37 procent dat je niet voorzichtig genoeg kunt zijn in de omgang met anderen. Het sociale vertrouwen is daarnaast laag onder niet-westerse allochtonen. Van hen vindt maar iets meer dan een derde andere mensen meestal wel te vertrouwen. Ook vrouwen en ouderen hebben doorgaans wat minder vertrouwen in anderen.

Toelichting

Het merendeel van de gegevens is afkomstig van het Permanent Onderzoek Leefsituatie (vanaf 1997), namelijk sociale contacten en maandelijkse deelname aan activiteiten van verenigingen (12 jaar of ouder), informele hulp, vrijwilligerswerk en lidmaatschap van sport- en hobbyverenigingen (18 jaar of ouder), en het sociale vertrouwen (15 jaar of ouder). De module Participatie en Milieu, die wordt gehouden onder personen van 15 jaar of ouder, bevat daarnaast nog informatie over de kwaliteit van de sociale contacten. Voor trendinformatie over het sociale vertrouwen is gebruik gemaakt van de *European Social Survey* (15 jaar of ouder). Gegevens over contacten en oordelen over de buurt komen uit het WoonOnderzoek Nederland 2009 en de vervolgmodule Sociaal-Fysiek en hebben betrekking op mensen vanaf 18 jaar. Ten slotte is voor cijfers over vrijwilligerswerk en de arbeidspositie de Enquête Beroepsbevolking gebruikt, waarbij ook alleen 18-plussers in de analyse zijn betrokken.

Kerncijfers: Sociale participatie en vertrouwen

	Contact familie			Contact met vrienden
	1x per week	1 tot 2 keer per maand	zelden/ nooit	1x per week
	%			
Totaal	86	11	4	80
Geslacht				
Man	82	13	4	80
Vrouw	89	8	3	81
Leeftijd				
12 tot 25 jaar	78	17	5	98
25 tot 35 jaar	91	7	2	88
35 tot 45 jaar	87	10	3	80
45 tot 55 jaar	85	12	4	74
55 tot 65 jaar	88	8	4	72
65 tot 75 jaar	89	7	4	73
75 jaar of ouder	86	10	4	65
Opleidingsniveau				
Basisonderwijs	81	12	7	78
Vbo	86	10	4	76
Mavo	85	10	4	82
Havo, vwo, mbo	88	9	2	82
Hbo, universiteit	86	12	2	83
Herkomst				
Autochtonen	86	10	3	80
Westerse allochtonen	83	12	5	81
Niet-westerse allochtonen	84	10	6	82

¹⁾ Vanaf 15 jaar.

²⁾ Vanaf 18 jaar, 2008.

Referenties

Meurs, P., 2008, Sociaal vertrouwen: een kwestie van durf. In: SER/Verwey Jonker Instituut, Sociaal Vertrouwen. Eerste Verwey-Jonker/SER lezing, 3 september 2008, p. 9–24.

SER, 2009, Toespraak van A.H.G. Rinnooy Kan, voorzitter SER, tijdens de Algemene ledenvergadering van de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen, 11 mei 2009, Kurhaus Scheveningen.

	1 tot 2 keer per maand	zelden /nooit	Meeste mensen te vertrouwen ¹⁾	Maandelijks verenigings- activiteit	Vrijwilligers- werk ²⁾	Informele hulp ²⁾
	15	5	58	43	42	30
	15	5	60	44	43	27
	14	5	56	42	41	34
	2	0	62	54	42	27
	11	1	62	34	37	25
	17	4	61	38	49	28
	20	6	61	41	46	34
	22	6	56	43	43	40
	17	9	50	52	41	35
	18	17	44	42	24	16
	13	9	37	43	23	24
	17	8	43	39	36	31
	14	4	55	42	43	32
	15	3	60	40	45	31
	15	2	78	50	54	32
	15	5	61	45	44	30
	13	6	56	41	39	31
	12	6	37	29	27	29